

تحلیل مضمون توثیت های ترامپ درباره برجام به منظور ارائه الگوی دیپلماسی توثیتری ترامپ

سهیل سعید زاده^۱

مهناز گودرزی^{*۲}

فائزه تقی پور^۳

چکیده

توثیتر به عنوان یک رسانه و بستر جدید شبکه سازی وارد عرصه کشمکش و همکاری های سیاسی شده است. این رسانه در یک دهه اخیر مورد توجه سیاست مداران و به ویژه دیپلمات‌ها قرار گرفته و زمینه‌ای را برای انعکاس اولویت‌ها، ارزش‌ها و ایده‌های آنان ایجاد نموده است. استفاده از این زیرساخت نوع جدیدی از دیپلماسی را با عنوان «توثیلماسی» به وجود آورده و بیش از ۹۲ درصد از کشورهای عضو سازمان ملل در این رسانه، دارای حساب کاربری هستند. این پژوهش در تلاش است تا با استفاده از نظریه‌های مرتبط با توثیلماسی به بررسی تحلیل مضمون توثیت های ترامپ درباره برجام به منظور ارائه الگوی دیپلماسی توثیتری ترامپ بپردازد. سوال اصلی این است که توثیت های ترامپ درباره برجام به منظور ارائه الگوی دیپلماسی توثیتری ترامپ دارای چه مضامینی است؟ در این راستا با روش کیفی و بکارگیری تحلیل شبکه مضامین از بین تمامی توثیت های ترامپ به روش فیش برداری لیست توثیت های رییس جمهور ایالات متحده آمریکا (دونالد ترامپ) بین سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۹ مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می دهد ۶ مضمون اصلی در خصوص توثیت های ترامپ در باره برجام وجود دارد که عبارتند از: ۱- تهدید و ارباب، ۲- تحقیر و توهین، ۳- توسل به قانون، ۴- خودستایی، ۵- سرخوردگی و اذعان به شکست، ۶- ایران هراسی، که مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: توثیلماسی، دونالد ترامپ، تحلیل مضمون، ارائه الگو، رسانه‌های برخط، برجام

۱. دانشجوی دکتری روابط بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

۲. دانشیار روابط بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

* m.goodarzi@khuisf.ac.ir

۳. دانشیار گروه ارتباطات و کسب و کار، دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان)، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۹/۲۵

فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، دوره یازدهم، شماره پیاپی چهل و سه، صص ۲۳۹-۲۱۳

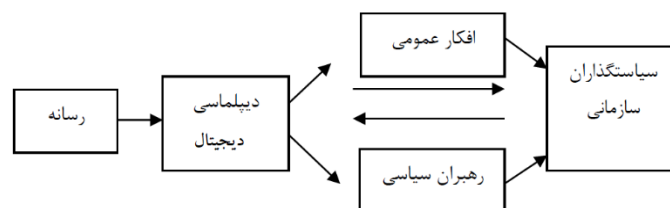
مقدمه

فضای مجازی، یک اصطلاح قرن بیست و یکمی است که برای تعریف گسترده‌ای از ابزارها یا فناوری‌های شبکه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد که بر جنبه‌های اجتماعی اینترنت به عنوان کانال ارتباط، همکاری و بیان خلاقانه تأکید دارد. عصر اطلاعات با مؤلفه‌هایی چون رشد معجزه آسای فناوری اطلاعات و ارتباطات، زمینه ساز تحول در همه جنبه‌های حیات بشری گردیده است، اتصال دورترین دولت‌ها به یکدیگر از طریق شبکه‌های الکترونیکی، تسهیل ورود بازیگران جدید به عرصه روابط بین‌الملل، مداخله جمعیت‌ها و سازمان‌های غیردولتی اعم از منطقه‌ای و بین‌المللی در مسائل داخلی و خارجی کشورها، طرح عناوینی چون دهکده جهانی، حقوق شهروندان جامعه جهانی، چرخش آزاد اطلاعات، حاکمیت بر فضای اینترنت، حاکی از روندی است که محتوا و شکل سیاست خارجی را متحول و نیازمند باز تعریف و تغییرات ساختاری نموده است. علیرغم تفاوت شکلی، مفهوم اصلی آن‌ها در استفاده از ظرفیت تعاملی این رسانه‌ها و استفاده از چرخه رسانه‌ای مناسب در جذب مخاطب است. در جهت تبیین نظری نقش رو به گسترش رسانه‌ها در کاربرد تکنولوژی جدید و نیز قدرت شبکه‌های اجتماعی نظیر توئیتر و فضای مجازی در جذب مخاطب از مفاهیم جدیدی مانند دیپلماسی دیجیتال (بجولا، ۲۰۱۸: ۱)، دیپلماسی تکنولوژی (یاکوشچی، ۲۰۰۹: ۲)، دیپلماسی ماهواره‌ای (برکمن، ۲۰۱۱)، و دیپلماسی اینترنتی (کوربالیجا، ۲۰۰۸) استفاده می‌شود. رسانه‌های اجتماعی امروزه یکی از مهمترین منابع خبری برای میلیون‌ها نفر در سراسر جهان به علت کم هزینه بودن، دسترسی آسان و انتشار سریع آن هستند و شبکه‌های اجتماعی از چند دهه گذشته بسیار محبوب شده‌اند. بنابراین سامانه‌های فضای مجازی و اجتماعی با سرعت فوق‌العاده‌ای در همه جنبه‌های زندگی انسان‌ها در حال توسعه هستند و بالطبع روابط بین‌الملل و سیاست‌های دولت‌ها نیز از این مسائل مستثنی نیست. محتوای تولید شده توسط کاربر در قالب متن، عکس، فیلم و برنامه‌های شنیداری قدرت را به دست مردم عادی قرار داده است، فن آوری‌های رسانه‌های اجتماعی مانند توئیتر با ایجاد یک شکل جدید از فعالیت‌های ارتباطی، که در آن حرکت‌های سیاسی را

در اطراف هشتگ‌ها جمع و جلب کرده، الگوهای رفتاری و شخصی سازی را در فضای دیپلماسی مجازی تشکیل داده است. رسانه‌های اجتماعی ابزار رایج برای به اشتراک گذاری مطالب توسط بسیاری از افراد است و احزاب سیاسی اکنون از فیس‌بوک و توئیتر برای دسترسی به رأی دهندگان استفاده می‌کنند. یکی از کانال ارتباطی بالقوه برای چنین تعامل و اشتراک دانش، توئیتر است و مقادیر زیادی اخبار را روزانه تولید می‌کند، در این میان جنبه‌های تأثیر توئیتر بر سیاست خارجی نوین، با توجه به نقش آن در مناسبات میان دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی، از حوزه‌های تأثیرگذار و چالش برانگیز است و به طور جدی توئیتر به عنوان یک رسانه و بستر جدید شبکه سازی ارائه شده توسط رسانه‌های دیجیتال، رسانه‌های ترکیبی ظهور نموده است.

توئیتر از جمله روش‌هایی است که برای گسترش و حفظ روابط اجتماعی ایجاد شده‌اند، در حال حاضر، توئیتر توانسته با نفوذ در میان مخاطبین بر راه‌های ارتباطی بین فردی (فرد با فرد و یا فرد با دولت) اثر گذار شود، ویژگی مهم این رسانه در این است که با استفاده از ویژگی‌های خاص فضای مجازی و سرعت زیاد در ارتباطات پیامی، امکان ارتباط برخط و انتقال مستقیم را به صورت چند رسانه‌ای، و یا متنی و نیز تبادل دو جانبه و چندجانبه را فراهم کرده‌اند، توئیتر ابزاری قدرتمند است که توانسته تأثیر شگرفی در حوزه سیاست خارجی کشورها به وجود بیاورد. بیش از ۸۵۶ حساب کاربری در توئیتر به رهبران و روسای دولت و وزرای امور خارجه کشورها اختصاص دارد، در میان ۱۷۸ کشور یعنی ۹۲ درصد از دولت‌های عضو سازمان ملل با میانگین تقریبی ۳۵۶ میلیون نفر دنبال کننده در توئیتر حضور دارند. اکثر رهبران کشورهای عضو گروه ۲۰ و نیز گروه ۷ به غیر از آنگلا مرکل صدراعظم آلمان در توئیتر حضور فعال دارند. در آمریکا لاتین نیز به جز دولت نیکاراگوئه، سایر کشورها حساب رسمی توئیتر دارند و در آفریقا، آسیا و اقیانوسیه فقط ۱۵ کشور در این شبکه اجتماعی حضور ندارند؛ با گسترش این زیرساخت، بسیاری از سیاستمداران و دیپلمات‌ها نیز علاقه مند به استفاده از آن شدند. باراک اوباما اولین سیاستمداری بود که به این شبکه اجتماعی پیوست. در حال حاضر استفاده سیاستمداران، وزارتخانه‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و به ویژه دیپلمات‌ها از این زیرساخت فراگیر شده و منعکس کننده صدای آنان شده است. تمایل برای ارتباط

مستقیم افراد با مخاطبان داخلی و خارجی و انعکاس دیدگاه‌ها موجب شد واژه توییپلماسی وارد ادبیات رشته‌های ارتباطات و روابط بین‌الملل شود. با توجه به نوظهور بودن توییتر، مطالعات بسیار اندکی در خصوص الگوی دیپلماسی توییتری انجام گرفته است، پژوهش‌های گذشته و منابع موجود در زمینه دیپلماسی رسانه‌ای، نشان می‌دهد که اگرچه کارهای خوبی در زمینه دیپلماسی رسانه‌ای در سراسر جهان انجام گرفته، اما الگوی دیپلماسی رسانه‌ای در خصوص الگوی دیپلماسی توییتری صورت پذیرفته است. ولی نزدیک‌ترین الگو در این خصوص الگوی تعامل دو سویه است در این الگو، رسانه و سیاست‌گذاران، به صورت ارگانیک و نظام مند با یکدیگر در تقابل دائمی با یکدیگر هستند و نتایج بررسی و تحلیل‌های خود را با یکدیگر تسهیم می‌کنند و در نهایت، وحدت هدف و در صورت نیاز یک وحدت رویه را برای آنها به وجود می‌آورند (سلطانی فر و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۹۷).

شکل (۱-۱)، الگوی دیپلماسی دیجیتال دو سویه (سلطانی فر و همکاران، ۱۳۹۱).

از سال ۲۰۰۹، فعالیت دونالد ترامپ در توییتر آغاز گردید و در سال ۲۰۱۲، همزمان با ورود جدی به عرصه سیاست، شدت بیشتری یافت و وی پس از ورود به کاخ سفید برخلاف تصورات، به رویه خود ادامه داد، دونالد ترامپ نیز به خصوص در جریان کمپین تبلیغاتی خود و نیز در سال‌های تصدی خود بر ریاست جمهوری ایالات متحده آمریکا، به منظور همسو نمودن، هدایت و الگودهی به دولت‌های همسو و متحدان خود، تلاش‌های گسترده‌ای را در راستای "سیاست خارجی" از طریق توییتر انجام داده است. به گونه‌ای که برخی از تحلیل‌گران موفقیت او در انتخابات را ناشی از استفاده صحیح او از توییتر ارزیابی کرده‌اند، این توییتهای بازتاب‌های ویژه‌ای داشته و همواره در صدر اخبار رسانه‌های جهانی قرار دارد؛ و توییتهای وی همواره زیر ذره بین رسانه‌هاست و در فاصله چند ثانیه پس از انتشار، به ده‌ها زبان ترجمه و مخابره می‌گردد و همواره با

تحلیل‌های کارشناسان رسانه‌ای همراه است. این نوع برخورد مستقیم با مردم که مشابه آن در روم باستان vox populi یا صدای مردم خوانده می‌شد، امروز به عنوان ابزاری قدرتمند برای دیپلماسی جهانی به نام «توثیلماسی» شناخته می‌شود که برگرفته از دو کلمه توثیت و دیپلماسی است، تعداد دنبال‌کنندگان ترامپ از زمان انتخاب به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا بیش از ۲ برابر شده است. حساب توثیتی شخصی ترامپ بیش از ۶۲ میلیون دنبال‌کننده دارد، همچنین ترامپ از سومین رهبر دارای دنبال‌کننده در توثیت، "نارندرا مودی"، نخست وزیر هند حدود ۱۰ میلیون دنبال‌کننده بیشتری دارد. اولین بار شرکت ارتباطی برسون کوهن اند وولف این مطالعه را با عنوان "توثیلماسی" (ترکیبی از دو واژه توثیت و دیپلماسی) انجام داده است (سیمونجاک، ۲۰۱۹: ۱۳). از سوی دیگر، برنامه جامع اقدام مشترک یا توافق هسته ایران یا توافق ایران یا توافق جامع و نهایی هسته‌ای وین در راستای توافق جامع بر سر برنامه هسته‌ای ایران و به دنبال تفاهم هسته‌ای لوزان، در سه‌شنبه ۲۳ تیر ۱۳۹۴ (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵) در وین اتریش بین ایران، اتحادیه اروپا و گروه ۱+۵ (شامل چین، فرانسه، روسیه، پادشاهی متحد بریتانیا، ایالات متحده آمریکا و آلمان) منعقد شد. مذاکرات رسمی برای طرح جامع اقدام مشترک درباره برنامه اتمی ایران با پذیرفتن توافق موقت ژنو بر روی برنامه هسته‌ای ایران در نوامبر ۲۰۱۳ شروع شد.

به مدت ۲۰ ماه کشورها درگیر مذاکره بودند که در آوریل ۲۰۱۵ تفاهم هسته‌ای لوزان شکل گرفت، بر اساس این توافق، ایران ذخایر اورانیوم غنی شده متوسط خودش را پاکسازی خواهد کرد و ذخیره‌سازی اورانیوم با غنای کم را تا ۹۸ درصد قطع می‌کند، تعداد سانتریفیوژها را حدود دوسوم و حداقل به مدت ۱۵ سال کاهش می‌دهد. ایران همچنین توافق نموده که اورانیوم را بیش از ۳/۶۷ درصد غنی‌سازی نکند یا تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم جدید یا رآکتور آب‌سنگین جدیدی را نسازد. مناسبات ایران و ایالات متحده آمریکا از زمان خروج یک جانبه دولت ترامپ از برجام و تشدید تحریم‌های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی، به شدت متشنج شده است. با توجه به دگرگونی‌های پیش آمده و پُررنگ شدن عنصر ارتباطات، فارغ از تنگناهای سیاست زده آن، عبارت دیپلماسی توثیتی نیز این روزها اهمیت بسیار یافته و در فضای کنونی که

توئیت‌ها به بازیگری فعال در عرصه تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها بدل شده است، پژوهش‌های اندکی در این زمینه انجام شده است. در این راستا این مقاله تحلیل مضمون توئیت‌های ترامپ درباره برجام به منظور ارائه الگوی دیپلماسی توئیتی ترامپ را دنبال می‌کند و به تحلیل محتوای توئیت‌های ترامپ درباره برجام به منظور ارائه الگوی دیپلماسی توئیتی ترامپ در این خصوص می‌پردازد.

مفهوم رسانه‌های برخط

دستاوردهای بشر از صنعت و فناوری‌های نوین علاوه بر منافع که برای بشر داشته و رفاهی که برای او به ارمغان آورده همواره آسیب‌هایی را نیز به همراه داشته است. اگرچه بسیاری از ابداعات و نوآوری‌ها با انگیزه تأمین رفاه و آسایش و تحکیم ارزش‌های انسانی و در جهت نیل به کمال شکل گرفته است، اما در عین حال به دلیل برخی کج‌فکریها و استفاده‌های نادرست از ابزارهای جدید، این اختراعات، گاه جسم و جان و اخلاق و روان انسانها را مورد آسیب قرار داده و گاه فرهنگ و اعتقادات و رفتارهای اجتماعی وی را دگرگون ساخته است (واکن، ۱۹۹۱: ۸۲). اینترنت به عنوان یکی از مهم‌ترین ابداعات بشر در قرن اخیر، با قابلیت‌ها و کارکردهای متعدد و گسترده‌اش، بخش‌های مختلف زندگی انسانی را تحت تأثیر مثبت و منفی خود قرار داده است. مبنا و هدف اصلی اینترنت، برداشتن فاصله جغرافیایی میان انسان‌های سراسر دنیا و ایجاد تحول در عرصه ارتباطات و تبادل اطلاعات است. اینترنت، کار خود را به عنوان ابزار ارتباط دانشمندان و خصوصاً جهت تبادل داده‌ها و منابع تحقیقاتی، یا به عبارتی جهت خلق اجتماعی علمی شروع کرد و به مرور زمان توانست خود را تا سطح برقراری ارتباط بین افراد از طریق پست الکترونیکی ارتقا بخشد (واکن، ۱۹۹۱: ۸۲).

پس از مدتی، اینترنت به منزله فضایی جدید جهت بسط فعالیت‌های تجاری در امور نقل و انتقالات مالی، بازاریابی و همچنین ابزار پیگیری برای مصرف‌کنندگان، مورد توجه واقع شد. وبلاگ‌ها و وب‌سایت‌ها، نرم‌افزارهای گفتگوی آنلاین، سرویس‌های پست الکترونیک و... امکانات جدیدی بودند که در پرتوی اینترنت و شبکه جهانی وب، در اختیار کاربران قرار گرفتند. در حالی که هنوز هیچ‌کس تصور نمی‌کرد که روزی جنبه اجتماعی اینترنت به صورت کاربرد اصلی آن در آید، شبکه‌های اجتماعی اینترنتی

پای به عرصه وجود گذاشتند. این موضوع در بین کاربران اینترنتی چنان مورد استقبال قرار گرفت که به جرأت می‌توان گفت یکی از تاثیرگذارترین سرویس‌های ارائه شده در اینترنت و وب که در سال‌های اخیر تحول شگرفی در نظام اجتماعی کشورهای مختلف جهان به وجود آورده، شبکه‌های اجتماعی اینترنتی بوده است (سلیمی و وهاب پور، ۱۳۹۶: ۶۸).

عوامل گرایش به فضای مجازی

دنيس مك كوايل، در نظريه خود بر اين باور است كه استفاده از اينترنت از يك سو به دليل محتوای اينترنت و از سوی ديگر زمينه اجتماعی و فرهنگي است. فرض اصلي الگوي استفاده و خشنودی نيز عبارتست از اينكه کاربران بيشتري به دنبال آن نوع استفاده‌ای از اينترنت هستند كه بيشتري خشنودی را برای آنها داشته باشد. (معيدفر و همكاران، ۱۳۸۹: ۱۳). ضيايي پور (۱۳۸۸) برخي از ويژگيهاي شبکه‌های مجازی را چنين آورده است: به اشتراك گذاري، بسپج کنندگي و سازماندهي، دوستي، اعتماد، حلقه‌های مخاطبان، استناد و تعميم، چند رسانه‌ای بودن، گپ، نقد بي رحمانه، دنبال کردن و دنبال شدن، پرستيز، باز انتشار، خرد جمعي، جهاني بودن، سرگرمي، ساختار دمکراتيک، قدرت سرمايه اجتماعی، تحرک اجتماعی و ابتکار و خلاقيت (حکيمي، ۱۳۹۰: ۳۴). سرعت عمل، ناشناس ماندن و سيال بودن ويژگيهاي فضای مجازی است. کاربر در اين فضا ظاهراً احساس امنيت می‌کند. در اين فضا تفاوت‌های جنسيتي، قومي، نژادي و مذهبي مهم نيست (رستمي، ۱۳۹۰: ۲۹). بر اساس ديدگاه بي. اف. اسکينر، فرد برای دريافت پاداش وارد اينترنت می‌شود. پاداش‌هایی كه وی از اين رفتار می‌گيرد، فرار از واقعيت، رسيدن به عشق و سرگرمي‌های زياد می‌باشد و چنانچه فرد در زمان‌های آتی نيز به اين پاداش احساس نياز کند، احتمالاً به سمت فضای مجازی روی خواهد آورد و در نتيجه، اين روند تقويت شده و چرخه همچنان ادامه پیدا می‌کند (معيدفر و همكاران، ۱۳۸۹: ۴). گمنامي، بازی نقش در فضای مجازی کاربر در اينترنت و هنگام حضور در فضای مجازی خود واقعي‌اش را نشان نمی‌دهد و ممکن است خود را فراتر از آنچه هست معرفی کند. همانطور كه در نظريه گافمن، ترکل و ميلر "مشهود است، فضای مجازی برای فرد شبیه صحنه نمايش است و نقشي را بازی می‌کند كه متعلق به خودش

نمی‌باشد (شاه آبادی و زارع بیدکی، ۱۳۹۲: ۴۵). «طبیعت گمنام و بدون محدودیت اینترنت می‌تواند به نوجوانان کمک کند تا اعمالی را که ممکن است نتوانند (یا بطور طبیعی نتوانند در مقابل افراد انجام دهند یا بگویند، مرتکب شوند» و این گمنامی به آنها اجازه نمی‌دهند تا دقیقاً بفهمند با چه کسی صحبت می‌کنند (معیدفر و همکاران، ۱۰: ۱۳۸۹). صفحه‌های شخصی فراوانی در شبکه‌های اجتماعی وجود دارند که هیچ ارتباطی با هویت فردی که و این نشانه‌ها شده‌اند، ندارد و بیشتر برای افرادی، با مقاصد و اهداف کنجکاوانه و سوء استفاده از کاربران (جنسی، مالی و ...) کاربرد دارد.

احساس آزادی در فضای مجازی (عدم کنترل اجتماعی)

حوزه عمومی در واقع ایده یا مفهومی هنجاری است که در چارچوب کلی نظریه هابرماس درباره کنش ارتباطی و اخلاق گفتگو جای دارد. از دیدگاه وی حوزه عمومی بخشی از حیات اجتماعی است که در آن شهروندان می‌توانند به تبادل نظر درباره موضوعات و مسائل مهم مربوط به خیر عمومی پردازد به گفته هابرماس مقصود از حوزه عمومی قبل از هر چیز، قلمرویی از زندگی است که در آن، آنچه به افکار عمومی منجر می‌شود، می‌تواند شکل بگیرد. در حوزه عمومی، افراد نه برای کسب و کار گفت و گو می‌کنند و نه در مقام اعضای نهادهای قانونی یا دولتی. «هابرماس بر آن است که حوزه عمومی عرصه حضور و مشارکت آزادانه و برابر همه شهروندان در گفت و گوی جمعی در جامعه دموکراتیک است» (نور محمدی و محمدی، ۱۳۹۲: ۱۴۳).

اصل شبکه‌های اجتماعی بدون دخالت دولت‌ها به وجود آمده است؛ «یعنی دقیقاً به خاطر اینکه غیر دولتی هستند این قدر مخاطب دارند». شبکه‌هایی که دولت‌ها ایجاد کرده‌اند هیچ مخاطب جدی‌ای ندارند و بیشتر آنها محکوم به شکست شده‌اند؛ این یعنی بعد جدیدی از جامعه مدنی؛ یعنی عده‌ای برای ارتباط بیشتر و بهتر با دیگران این شبکه‌ها را ایجاد کرده‌اند (کوثری، ۱۳۹۳: ۱۰۳). در دنیای مجازی بر کار کاربران نظارت کمتری است و افراد احساس رهایی بیشتری می‌کنند و ممکن است به وب گردی، چت کردن با جنس مخالف و تصاویر مستهجن پردازند در حالیکه در دنیای واقعی به راحتی نمی‌تواند به این کارها پردازد» (شاه آبادی و زارع بیدکی، ۱۳۹۲، ۴۵).

اگر مؤلفه‌های اساسی حوزه عمومی را گفت و گو، افکار عمومی و کنش بدانیم، اینترنت بستر مناسبی برای ظهور و تجلی هر یک از این مؤلفه‌هاست. افراد می‌توانند از طریق اینترنت به گفت و گو و تعامل پیرامون مسائل و موضوعات مورد علاقه بپردازند و از این طریق افکار عمومی به عنوان صدای مردم شکل بگیرد و هر یک می‌توانند در مخالفت با موافقت با یک مسئله و موضوع اجتماعی و سیاسی دست به کنش بزنند. در واقع، اینترنت نقش مهمی را در گسترش و تقویت ظرفیت‌ها و مهارت‌های افراد و تضعیف کنترل دولتها بر کنش‌های اجتماعی ایفا می‌کند (نورمحمدی و محمدی، ۱۳۹۲).

۲۲۱

تعاملی بودن فضای مجازی

سلنو (۲۰۰۰) معتقد بود ویژگی عمده‌ای که در اینترنت وجود دارد و در سایر رسانه‌ها دیده نمی‌شود تعامل است. اینترنت مانند صنعت چاپ امکان ایجاد اطلاعات را برای عموم فراهم می‌کند. مانند تلفن تبادل اطلاعات را امکان پذیر می‌سازد، مانند کتاب‌ها و نشریات، امکان یادگیری و خودآموزی را بوجود می‌آورد، مانند سینما و تلویزیون امکان سرگرمی را فراهم می‌آورد و کلیه این کارها را به طور همزمان نیز انجام می‌دهد. اما ویژگی عمده آن در داشتن بازخورد و قابلیت تعامل است که سبب شخصی کردن ارتباطات می‌شود (کاظمی اصل، ۱۳۹۱: ۴). فضای مجازی و اینترنت با وجود گستردگی و پیچیدگی‌اش، کاملاً بر خلاف مدل یک به چند در رسانه‌های پخش همگانی، رسانه‌ای شخصی و خصوصی است. فضای مجازی از طریق شبکه‌های اجتماعی ارتباط بین فردی از راه گروه‌های مختلف، گفتگو و تبادل را تسهیل می‌کند، و نیز دسترسی یک به چند به اطلاعات را عمدتاً از طریق شبکه ممکن می‌کند. اما حتی هنگامی که فضای مجازی به صورت مدل یک به چند عمل می‌کند، دارای قابلیت است که اساساً آن را از دیگر رسانه‌های گروهی متمایز می‌کند، این که همواره دارای پتانسیل تعاملی است، همین قابلیت تعاملی است که زمینه‌های تغییرات اجتماعی و اقتصادی متعاقب را برای آن فراهم می‌کند (فتحی و مختارپور، ۱۳۹۳: ۱۰۲).

چند رسانه‌ای بودن فضای مجازی

با توجه به این که یکی از راه‌های انتقال پیام و مفاهیم، استفاده از تصویر، عکس، گرافیک و نقاشی می‌باشد، این موارد در فضای مجازی کاربرد فراوانی دارد. در این فضا

این موارد به گونه‌ای به کار می‌رود که امکان استفاده آن برای بی سوادان و کم سوادان فراهم می‌شود» (رستمی، ۱۳۹۰: ۱۲۸). یکی از عوامل جذب مخاطبان به فضای مجازی قابلیت انتقال ساده عکس، فیلم، صدا و برنامه‌های متنوع کاربردی در تمام زمینه‌های علمی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است، که اپلیکیشن‌های طراحی شده برای شبکه‌های اجتماعی تمام این قابلیت‌ها را داراست (سلطانی فر و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۷۱).

دیپلماسی رسانه‌ای بر خط

رسانه‌های نوین با در دست گرفتن افکار عمومی و کنترل و هدایت آن، نقش جدیدی در عرضه سیاسی و اجتماعی بازی می‌کنند. به ویژه که امروزه، رسانه‌ها از نظر تعداد و کیفیت تنوع بسیاری پیدا کرده‌اند. اینترنت یکی از بانفوذترین تکنولوژی جدید ارتباطی است که همه ابعاد زندگی بشر را تحت تأثیر عظمت نفوذ خود قرار داده است. با ظهور فناوری‌های مدرن و به خصوص اینترنت ورود رسانه‌های مجازی به زندگی افراد، نوع جدیدی از روابط بین فردی شکل گرفته است که از آن به ارتباطات مجازی تعبیر می‌شود. در واقع، این ارتباطات مجازی بین فرد در قالب شبکه سازی اجتماعی، بر پایه مشارکت همگانی بنا شده‌اند. از این رو، شبکه‌های اجتماعی، به عنوان فضاهایی در دنیای مجازی که برای ارتباط میان افراد مختلف، با سطوح گوناگون دسترسی به وجود آمده‌اند، به علت بی مکانی حاکم بر اینترنت بر علایق افراد و گروه‌ها بنیان نهاده شده‌اند. ایجاد ارتباطات جمعی و میان فردی، تشکیل اجتماعات مجازی، اطلاع رسانی، تبادل اطلاعات و نظرات از شناخته شده ترین کارکردهای این فضاها هستند (ضیائی، ۱۳۹۳: ۱۴). هرچند زمان زیادی از ظهور شبکه‌های اجتماعی فعال بر روی اینترنت نمی‌گذرد، اما از همان آغاز فعالیت این شبکه‌ها در سپهر مجازی و به ویژه از اواسط دهه ۱۳۷۰ بدین سو که کاربرد این شبکه‌ها عمومیت یافت، بحث‌های فراوانی پیرامون عملکرد آنها و تاثیراتی که چنین شبکه‌هایی می‌توانند بر کاربرانشان بگذارند، در گرفته است. از جمله حوزه‌هایی که بحث بر سر تأثیر گذاری یا عدم تأثیر گذاری رسانه‌های مجازی اینترنتی به صورت قابل ملاحظه‌ای جریان داشته و با گذر ایام، همراه با رشد سریع و دور از انتظار این شبکه‌ها و کاربرانشان با شدت و حدت بیشتری در جریان است، تأثیر گذاری رسانه‌های مجازی اینترنتی بر روی مشارکت سیاسی و

اجتماعی کاربران است (ساروخانی، ۱۳۹۰: ۱۳۱). امروزه رسانه‌های مجازی به یکی از نیازهای کاربردی جوامع بشری تبدیل شده‌اند و به خاطر ویژگی‌ها و پوشش نیازهای انسان امروزی هرروزه بر تعداد کاربران آن‌ها اضافه می‌شود. آزاد بودن از مکان و زمان از مهمترین ویژگی‌های این ابزار است، هرچند رسانه‌های مجازی انسان عصر اطلاعات را توانمندتر کرده ولی تهدیدات و فرصت‌هایی که در حوزه امنیت ملی ایجاد می‌کنند قابل بررسی است. تأثیر رسانه‌های مجازی بر دیپلماسی و سیاست خارجی فناوری اطلاعات کمک کرده است که دولت مردان و دیپلمات‌ها در تصمیم‌سازی‌ها، رفتارهای خود را در نظر بگیرند و آن را اصلاح کنند (تاجیک، ۱۳۹۰: ۱۱).

۲۲۳

متدولوژی تحقیق

یکی از روش‌های ساده و کارآمد تحلیل کیفی، تحلیل مضمون است. در واقع، تحلیل مضمون، اولین روش تحلیل کیفی است که پژوهشگران یاد بگیرند. این روش، مهارت‌های اساسی مورد نیاز برای بسیاری از تحلیل‌های کیفی را فراهم می‌کند. ریان و برنارد (۲۰۰۰) نیز کدگذاری مضامین را فرایند پیش نیاز تحلیل‌های اصلی و رایج کیفی، معرفی می‌کنند تا روشی منحصر به فرد و خاص. اما به عقیده براون و کلارک (۲۰۰۶)، تحلیل مضمون را باید روش ویژه‌ای در نظر گرفت که یکی از مزایای آن، انعطاف پذیری است. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و تحلیل متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند. تحلیل مضمون، صرفاً روش کیفی خاصی نیست بلکه فرایندی است که می‌تواند در اکثر روش‌های کیفی به کار رود. به طور کلی، تحلیل مضمون، روشی است که برای: الف- دیدن متن؛ ب- برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتبط؛ ج- تحلیل اطلاعات کیفی؛ د- مشاهده نظام مند شخص، تعامل، گروه، موقعیت، سازمان و یا فرهنگ؛ ه- تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمی استفاده می‌شود (بویاتزیس، ۱۹۹۸ به نقل از عابدی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۱). یکی از فنون تحلیلی مناسب در تحقیقات کیفی، تحلیل مضمون (کلمات) با رویکرد شبکه مضامین است که به طور گسترده‌ای استفاده می‌شود، اما به ندرت معرفی شده است (ظهوریان، ۱۳۹۴: ۳۵). از تحلیل مضمون با رویکرد شبکه

مضامین می‌توان به خوبی برای شناخت الگوهای موجود در داده‌های کیفی استفاده کرد. تحلیل قالب مضامین و تحلیل شبکه مضامین نیز از ابزارهایی هستند که معمولاً در تحلیل مضمون به کار می‌روند (عابدی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۱). روش پژوهش حاضر به صورت کیفی و تحلیل مضمون بود. همچنین از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد و از لحاظ زمان به صورت مقطعی در بازه سال‌های (۲۰۱۶-۲۰۱۹) می‌باشد، در این خصوص توثیت های ترامپ درباره برجام در فاصله زمانی سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۹ به صورت تحلیل مضمون (کلمات) با رویکرد شبکه مضامین با تاکید بر کلماتی مانند برجام، ایران و ... مورد بررسی قرار گرفت.

مضمون یا تم، مبین اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و سؤالات تحقیق است و تا حدی، معنی و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهد مضمون، الگویی است که در داده‌ها یافت می‌شود و حداقل به توصیف و سازماندهی مشاهدات و حداکثر به تفسیر جنبه‌هایی از پدیده می‌پردازد. به طور کلی، مضمون، ویژگی تکراری و متمایزی در متن است که به نظر پژوهشگر، نشان دهنده درک و تجربه خاصی در رابطه با سؤالات تحقیق است (عابدی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۱). با توجه به تنوع روش‌های به کاررفته در تحلیل مضمون و تنوع دیدگاه صاحب نظران، عناوین و طبقه بندی‌های متفاوتی برای مضامین وجود دارد. برخی پژوهشگران، مضامین را به لحاظ ماهیت و برخی دیگر به لحاظ جایگاه و سلسله مراتب آن‌ها در تحلیل مضمون، دسته بندی کرده‌اند. خلاصه‌ای از انواع مضمون‌ها با توجه به مبنای طبقه بندی آن‌ها در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول (۱) خلاصه‌ای از انواع مضمون‌ها با توجه به مبنای طبقه بندی آن‌ها

پژوهشگر	شرح مضمون	انواع مضمون	مبنای طبقه بندی
Ryan & Bernard, 2003	در مراحل اولیه تحقیق، شناخته می‌شود. در گزارش نهایی تحقیق، عرضه می‌شود.	اولیه نهایی	زمان شناخت مضمون
King & Horrocks, 2010, p. 153	آنچه در متن آمده، همان گونه توصیف می‌کند. آنچه در متن آمده، تعبیر و تفسیر می‌کند نشان‌دهنده نوع رابطه در متن است	توصیفی تفسیری رابطه‌ای	ماهیت مضمون در متن

King,2004, p.258;Ryan & Bernard 2003	در سطوح بالاتر سلسله مراتب مضامین قرار می‌گیرد. در سطوح پایین‌تر سلسله مراتب مضامین قرار می‌گیرد.	اصلی فرعی	سلسله مراتب مضمون در قالب مضامین
Attride-Stirling,2001	در کانون شبکه مضامین قرار می‌گیرد. واسط مضامین فراگیر و پایه شبکه است. مبین نکته مهمی در متن است و با ترکیب آن‌ها، مضمون سازمان دهنده ایجاد می‌شود.	فراگیر زمان دهنده پایه	جایگاه مضمون در شبکه مضامین
Braun and Clarke , 2006	به صورت مستقیم در متن مشاهده پذیر باشد. به صورت مستقیم در متن مشاهده پذیر نباشد.	مشهود مکنون	قابلیت مشاهده مضمون در متن
King &Horrocks,2010, p.159	بر اساس داده‌های تحقیق، شناخته می‌شود. بر اساس نظریه‌ها و تحقیقات، شناخته می‌شود.	داده محور نظریه محور	منشأ شناسایی مضمون
King &Horrocks,2010, p.159	بخش عمده‌ای از مضامین و کدهای شناخته را در خود جای می‌دهد. مضامین کلیدی را حول یک محور مشترک گرد هم می‌آورد. مبین نکته مهم و برجسته‌ای در متن است.	کلان یکپارچه کننده کلیدی	نقش مضمون در تحلیل
Richards,2008	جایگاه و ارتباط آن با سایر مضامین، مشخص نیست. جایگاه و ارتباط آن با سایر مضامین، مشخص است.	تثبیت نشده تثبیت شده	تثبیت موقعیت مضمون

منبع (عابدی و همکاران، ۱۳۹۰:۱۶۱).

به طور کلی روش‌های مختلفی برای شناخت مضامین وجود دارد. در جدول ۲ روش‌های مناسبی جهت شناخت و کشف مضامین در متن پژوهی از دیدگاه ریان و برنارد (۲۰۰۳) ارائه شده است. البته پژوهشگر باید تا حدودی منعطف باشد زیرا تبعیت صرف از قواعد در شناخت مضامین، کاربردی ندارد.

رویکرد شبکه مضامین

شبکه مضامین روش مناسبی در تحلیل مضمون است که آتراید-استیرلینگ (۲۰۰۱) آن را توسعه داده است. آنچه شبکه مضامین عرضه می‌کند (نقشه‌ای شبیه تارنما) به مثابه اصل سازمان دهنده و روش نمایش است. شبکه مضامین، بر اساس روندی مشخص، مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی متن)، مضامین سازمان دهنده (مضامین به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه) و مضامین فراگیر (مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به مثابه کل) را نظام مند می‌کند؛ سپس این مضامین به صورت نقشه‌های شبکه تارنما، رسم و مضامین برجسته هر یک از این سه سطح همراه با روابط میان آنها نشان داده می‌شود. بر خلاف روش قالب مضامین، شبکه‌های مضامین به صورت گرافیکی و شبیه تارنما نشان داده می‌شوند تا تصور وجود هر گونه سلسله مراتب در میان آنها از بین برود، باعث شناوری مضامین شود و بر وابستگی و ارتباط متقابل میان شبکه تاکید شود. با این حال، لازم است توجه شود که این شبکه‌ها صرفاً ابزاری تحلیلی هستند و نه خود تحلیل. وقتی یک شبکه مضمونی ساخته شد می‌توان از آن به مثابه ابزاری تصویری برای تفسیر متن استفاده کرد تا نتایج حاصل از متن و خود متن برای محقق و برای ترسیم روابط خوانندگان تحقیق، روشن و فهمیدنی شود.

جدول (۲) روش‌ها و فنون مناسب جهت شناخت مضامین در متن پژوهی

روش شناخت مضمون	فنون	نحوه کاربرد
توجه به کلمات در متن	توجه به کلمات تکراری توجه به کلمات مکنون توجه به کلمات کلیدی	شناخت کلمات و عبارات مترادف و تکراری شناخت اصطلاحات و عبارات ظاهراً ناآشنا. شناخت واژه‌های کلیدی و مصادیق آنها
موشکافی و دقت در متن	مقایسه و هم سنجی	شناخت شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود

شناخت موضوعات برجسته و مهم نظری شناخت مسائلی که بدیهی فرض شده یا بدانها اشاره نشده است	کاوش موضوعات مهم جست وجوی اطلاعات مفقود	
شناخت استعارهها، تشبیهات و کنایهها شناخت تغییرات محسوس در موضوع یا لحن بیان شناخت واژههای مبین رابطه علی یا شرطی و ...	بررسی استعارهها توجه به تغییرات متن کشف رابطهها	توجه به آرایههای ادبی و خصوصیات زبان شناختی متن
استفاده از ماژیک یا خودکار با رنگهای متفاوت جهت برجسته کردن قسمت‌های مورد نظر شناخت بخش‌هایی از متن که برجسته نشده و یا زیر آن خط کشی نشده است شناخت بخش‌های مرتبط با هم و برش و انتقال آنها در کنار هم و مرتب کردن مجدد متن	به کارگیری ماژیک برای برجسته کردن متن توجه به بخش‌های رنگ نشده متن برش و جای گذاری مطالب و مرتب کردن متن	دستکاری و جابه جایی فیزیکی متن

منبع (عابدی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۶۱).

فرایند گام به گام تحلیل مضمون

مرحله	گام	اقدام
تجزیه و توصیف متن	آشنا شدن با متن	مکتوب کردن داده‌ها (در صورت لزوم) مطالعه اولیه و مطالعه مجدد داده‌ها نوشتن ایده‌های اولیه
ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری		پیشنهاد چارچوب کدگذاری و تهیه قالب مضامین تفکیک متن به بخش‌های کوچک‌تر کدگذاری ویژگی‌های جالب داده ه
جست و جو و شناخت مضامین		تطبیق دادن کدها با قالب مضامین استخراج مضامین از بخش‌های کدگذاشته متن پالایش و بازبینی مضامین

تشریح و تفسیر متن	ترسیم شبکه مضامین	بررسی و کنترل همخوانی مضامین با کدهای مستخرج مرتب کردن مضامین انتخاب مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر ترسیم نقشه (های) مضامین اصلاح و تأیید شبکه (های) مضامین
	تحلیل شبکه مضامین	تعریف و نامگذاری مضامین توصیف و توضیح شبکه مضامین
ترکیب و ادغام متن	تدوین گزارش	تلخیص شبکه مضامین و بیان مختصر و صریح آن استخراج نمونه‌های جالب داده‌ها مرتبط کردن نتایج تحلیل با سؤالات تحقیق و مبانی نظری نوشتن گزارش علمی و تخصصی از تحلیل‌ها

منبع (عابدی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۶۱).

روش گردآوری داده‌ها

به منظور جمع‌آوری داده‌ها، ادبیات و پیشینه تحقیق، مشخص کردن تعاریف شاخص‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای و برای گردآوری اطلاعات از سایت‌ها و کتب مرجع استفاده شد. در این پژوهش جهت جمع‌آوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای، مقالات و ارتباطات الکترونیکی استفاده شد، همچنین متن کامل توثیق‌های ترامپ در زمینه برجام مورد بررسی قرار گرفت.

استخراج اظهارات معنی‌دار

در مرحله دوم که مرحله استخراج جملات مهم می‌باشد محقق سعی در استخراج واژه‌ها و جملات مرتبط با پدیده مورد نظر از متن توثیق‌ها نموده و بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده تعدادی جمله معنی‌دار بدست آمده است. جدول (۴-۲) بیانگر اظهارات استخراج شده از توثیق‌ها می‌باشد.

جملات معنی دار

ردیف

۱	ایران مدت‌های طولانی بطور مخفیانه اورانیوم را غنی سازی می‌کرد که توافق وحشتناک ۱۵۰ میلیارد دلاری منعقد از سوی جان کری و دولت اوباما را بطور کامل نقض می‌کند
۲	یادمان باشد که این توافق بنا بود ظرف چند سال به پایان برسد. تحریم‌ها به‌زودی به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش خواهد یافت.
۳	ایران تهدید تازه‌ای کرده است. روحانی می‌گوید اگر توافق هسته‌ای جدیدی نباشد، آن‌ها اورانیوم را تا «هر میزانی که بخواهیم» غنی می‌کنند.
۴	ایران، مراقب تهدیدات باشد. ممکن است برگردند و تو را طوری بگزیند که تا الان کسی اینطور گزیده نشده است
۵	ایران مدت‌ها قبل از ریاست جمهوری من، مشغول نقض توافق هسته‌ای ۱۵۰ میلیارد دلاری (به اضافه دریافت ۱۸ میلیارد دلار وجه نقد) با ایالات متحده و دیگر کشورها - که هیچ پولی هم نپرداختند - بود.
۶	حالا آنها [ایران] سقف محدودیت ذخایر اورانیوم را هم نقض کرده‌اند این گام خوب نیست.
۷	هر چند قدردان سفر نخست‌وزیر آبه به ایران برای دیدار با آیت‌الله علی خامنه‌ای هستیم؛
۸	شخصاً احساس می‌کنم حتی برای فکر کردن به یک توافق هم خیلی زود است؛ نه آن‌ها آمادگی دارند و نه ما
۹	خدا به رئیس جمهور ترامپ برکت دهد، ترامپ - رهبران به اصطلاح ایران فکر می‌کنند که با بوش یا اوباما سر و کار دارند.
۱۰	عربستان سعودی و دیگر اعضای اوپک تفاوت ایجاد شده از تحریم نفت ایران که حالا به طور کامل اجرا می‌شود، را پُر می‌کنند
۱۱	جان کری و دیگر کسانی که به او کمک کردند توافق اسفبار اتمی ایالات متحده آمریکا و ایران را هدایت کند، پند بسیار بدی به ایران داد.
۱۲	بر اساس این قانون مذاکره افراد غیر مسئول با دولت‌های خارجی که با آمریکا در مناقشه باشند، جرم تلقی می‌شود.
۱۳	این قانون با هدف جلوگیری از تضعیف موضع دولت آمریکا در برابر دولت‌های خارجی توسط افراد غیر مسئول وضع شده است
۱۴	اورشلیم (سفارت ایالات متحده) و توافق نامه هولناک هسته‌ای ایران را به یاد داشته باشید!
۱۵	شومر و دموکرات‌ها طرفدار موضع ضعف و منفعل در مقابله با ایران هستند
۱۶	به دلیل تحریم‌ها و خاتمه معاملات، ایران در آشفتگی مالی است.

۲۲۹

پژوهش‌های بین‌المللی
روابط بین‌الملل

تحلیل مضمون
توتیت های ترامپ
درباره برجام به
منظور ارائه الگوی
دیپلماسی توتیتی
ترامپ

این طور به نظر می‌آید که وقتی پای خطر ایران به وسط می‌آید؛ سروسس های اطلاعاتی به غایت منفعل و ساده‌لوحانه برخورد می‌کنند.	۱۷
هنگامی که من رئیس جمهور شدم ایران خاورمیانه و فراتر از آن را به بی ثباتی کشانده بود. از زمان پایان دادن به توافق هسته‌ای «وحشتناک» با ایران، مقامات تهران رفتارشان را تغییر داده‌اند.	۱۸
برت مک‌گورک کسی بود که مسئولیت یافت ۱۸ میلیارد دلار پول نقد را در چند هواپیما جای دهد و به عنوان بخشی از توافق وحشتناک هسته‌ای ایران به ایران ارسال کند.	۱۹
باب کورکر مسئول معامله وحشتناک ایران هسته‌ای بود، که من (آن را) ملغی کردم	۲۰
اما او من را بدلیل اینکه می‌خواستم جوانانمان را با خیال راحت به خانه برگردانم، بدگویی کرد.	۲۱
جان کری، پدر معامله منقضی شده با ایران، در حال فکر کردن برای نامزدی برای ریاست جمهوری است. من باید خیلی خوش شانس باشم - اگر چه میدانی که هم اکنون مهیاست واقعاً خوب است - البته برای من!	۲۲
تازه برملا شده است که دولت اوباما در طول مذاکرات وحشتناک هسته‌ای ایران، به ۲۵۰۰ ایرانی از جمله مقام‌های رسمی [جمهوری اسلامی] حق شهروندی اعطا کرده است. چه [خبر] مهم (وبدی) است!	۲۳
آن‌ها فقط معامله‌های بد کردند (ایران) و به اصطلاح توافقات تجاری‌شان نیز مایه تمسخر جهانیان شده است	۲۴
به یاد داشته باشید که ایران با عملکرد توافق ایران چقدر بد رفتار کرد.	۲۵
آن‌ها در تلاش بودند تا خاورمیانه را با هر وسیله لازم تصاحب کنند. حالا، این اتفاق نخواهد افتاد!	۲۶
از آن زمان که باراک اوباما به توافق در مذاکرات هسته‌ای دست یافت، بودجه دفاعی ایران بیش از ۴۰ درصد افزایش داشته است	۲۷
توافق یک دروغ بزرگ است. اما دیگر وجود ندارد.	۲۸
معامله ایران از اصل معیوب است. اگر کاری نکنیم، می‌دانیم چه خواهد شد.	۲۹
در مدت کوتاهی، دولت پیشرو در حمایت از تروریسم حامی در جهان به دنبال دستیابی به خطرناک‌ترین سلاح‌های جهان خواهد بود	۳۰

در قلب توافقنامه ایران یک افسانه بزرگ بود: یک رژیم قاتل فقط به دنبال برنامه انرژی صلح آمیز هسته‌ای بود. امروز ما مدارک قاطعی در دست داریم که این قول ایرانی‌ها یک دروغ بوده است	۳۱
تصمیم خود را درباره توافق ایران، فردا از کاخ سفید ساعت ۲ بعدازظهر اعلام خواهیم کرد.	۳۲
ایالات متحده به دیپلماسی احتمالاً غیرقانونی و تاریک جان کری در مورد توافق بسیار بد مذاکره شده با ایران احتیاج ندارد. او کسی بود که در وهله اول این افتضاح را به وجود آورد!	۳۳
ایران علیرغم توافق وحشتناک دولت اوباما در هر سطح شکست می‌خورد مردم بزرگ ایران سالهاست که سرکوب شده‌اند. آن‌ها برای غذا گرسنه و آزادی تشنه هستند. در کنار حقوق بشر، ثروت ایران هم غارت می‌شود. زمان برای تغییر!	۳۴
باب کورکر، که به رئیس‌جمهور (O) اوباما کمک کرد تا به ما معامله بد ایران را بدهد و حتی نتوانست به عنوان سگ‌گیر در تنسی انتخاب شود، اکنون در حال جنگ برای کاهش مالیات است	۳۵
ایران پشت ادعای خود در مورد انطباق فنی با توافق هسته‌ای پنهان است، در حالی که بی پروا محدودیت‌های دیگر را نقض می‌کند	۳۶
بسیاری از افراد، با توافق زیاد، در مورد سخنان امروز من در مورد ایران صحبت می‌کنند.	۳۷
او (باب کروکر) همچنین تا حد زیادی مسئول معامله وحشتناک ایران است	۳۸
معامله ایران یکی از بدترین و یک طرفه‌ترین توافقاتی بود که ایالات متحده تا "الان" به آن تن داده است.	۳۹
ایران در حال به زانو در آمدن و فروپاشی بود تا اینکه آمریکا در قالب توافق اتمی به آن جانی دوباره بخشید: با ۱۵۰ میلیارد دلار!	۴۰
ایران به خاطر آزمایش موشک بالستیک به طور رسمی تحت نظر قرار گرفته است	۴۱
ایران به سرعت در حال به کنترل در آوردن بیشتر و بیشتر عراق است حتی با وجود اینکه آمریکا سه تریلیون دلار در این کشور هدر داده است	۴۲
تحریم‌های ناشی از توافق هسته‌ای کلینتون - اوباما با ایران به احتمال زیاد	۴۳
	۴۴

	به سمت تروریست‌ها می‌رود.
۴۵	روسیه بیش از هر زمان دیگری کلاهک‌هایی دارد، کره شمالی در حال آزمایش هسته‌ای است و ایران یک توافق نامه دوست داشتنی برای نگهداری از آنها به دست آورد.
۴۶	توافق ایران وحشتناک است. چرا ما ذخایر اورانیوم را نگرفتیم - و به روسیه ارسال شد.
۴۷	خیلی مهم نیست که ایران معامله خوبی انجام داد، کری و اوباما سرشان کلاه رفت، اوکی!
۴۸	اکنون که ایران با انجام یکی از بهترین معاملات از هر نوع در تاریخ، ما را غارت کرد، حالا به تازگی اقدام به جلوگیری از واردات از ایالات متحده کرده‌اند
۴۹	معامله ترسناک هسته‌ای ایران بود
۵۰	توافق با ایران را متوقف کنید
۵۱	قابل باور نیست که ما این معامله را با ایران انجام داده‌ایم.
۵۲	انتظار می‌رود جمعیت بزرگی در اعتراض نسبت به توافق هسته‌ای واقعاً احمقانه‌ای که با ایران انجام داده‌ایم، شرکت کنند.
۵۳	اعتراض به توافق نامناسب با ایران
۵۴	معامله ایران فاجعه‌ای است که باید متوقف شود
۵۵	حداقل به نابودی جزئی جهان منجر خواهد شد و ایران را به نیرویی که هرگز نبوده تبدیل خواهد کرد.
۵۶	توافق هسته‌ای اوباما با ایرانیان منجر به مسابقه تسلیحات هسته‌ای در خاورمیانه خواهد شد. باید متوقف شود
۵۷	معامله ایران به عنوان یکی از احمقانه‌ترین و خطرناک‌ترین اشتباهاتی که تاکنون در تاریخ کشور ما اتفاق افتاده است - رهبر ناکارآمد!
۵۸	توافق ایران یک تهدید مستقیم علیه امنیت ملی است. باید در کنگره متوقف شود. در مقابل آن بایستید جمهوریخواهان!
۵۹	معامله نکردن بهتر از معامله بد هست. آمریکا دوباره مذاکره کرد. #ایران
۶۰	ایران در حالی که کارهای بد بسیاری پشت سر ما انجام می‌دهد، توافق هسته‌ای را به تأخیر می‌اندازد.
۶۱	پرداخت به ایران را متوقف کنید!
۶۲	کنگره باید معامله بی پروای اوباما با ایران را متوقف کند

۶۳	توافق هسته‌ای ایران برای ایالات متحده و جهان وحشتناک است.
۶۴	حداقل ایران را ثروتمند و به فاجعه منجر می‌شود.
۶۵	نفت زیر ۵۰ دلار در هر بشکه است. اکنون زمان افزایش تحریم‌ها علیه ایران است نه برداشته شدن آنها
۶۶	دعا برای موفقیت‌های بیشتر برای دونالد ترامپ
۶۷	مرد محترمی که هنر معامله را می‌شناسد و با ایران معامله بدی نخواهد کرد "
۶۸	. این یک توافق بد و ناامیدانه است که از موضع ضعف مذاکره شد.
۶۹	من عاشق همه چیزهایی هستم که دونالد ترامپ درباره توافق هسته‌ای ایران، چین، مکزیک و مرز گفته است.
۷۰	هر روز که ایران معامله را به تأخیر می‌اندازد، اگر این چیزی است که شما آن را می‌نامید، باید یک تحریم دیگر اضافه کنیم و آنها را به تدریج سخت کنیم.
۷۱	بدترین کاری که شما می‌توانید در معامله انجام دهید، این است که ناامیدانه آن را انجام دهید
۷۲	به نظر می‌رسد ایران در حال بازی کردن با جان کری در مذاکرات هسته‌ای است
۷۳	ایران برای حفظ چهره التماس می‌کند.
۷۴	سطح ایالات متحده تا چه اندازه کاهش یافته است که ما به توافق نامه‌ای ابلهانه با ایران تن داده‌ایم
۷۵	چه معامله فاسدی با ایران انجام دادیم
۷۶	ما در رابطه با مذاکرات هسته‌ای ایران از تکنیک مذاکره مطلقاً اشتباه استفاده می‌کنیم.
۷۷	به یاد داشته باشید که ایرانیان هرگز در جنگ پیروز نشدند، اما در هیچ مذاکره‌ای شکست نخورده‌اند
۷۸	مطمئن هستم که ایران بزودی برای گفتگو با آمریکا ابراز آمادگی خواهد کرد.
۷۹	رسانه‌های جعلی ادعا می‌کنند من آماده ملاقات با ایران "بدون پیش شرط هستم" این یک بیانیه نادرست است
۸۰	ما احمقانه میلیاردها دلار به ایران می‌پردازیم، در حالی که نباید بپردازیم.
۸۱	بار دیگر، اوپاما با "مذاکرات" خود با ایران، ما را مضحکه کرده است. اوپاما مایه ننگ و شرمساری است "

۸۲	گفتگوهای بین ایالات متحده و ایران برای همیشه ادامه دارد، طولانی‌ترین مذاکره در جهان
۸۳	بیانیه‌ای بسیار ناآگاهانه و توهین‌آمیزی که ایران امروز منتشر کرد نشان می‌دهد آنها واقعیت را درک نمی‌کنند.
۸۴	هر حمله ایران به هر چیز متعلق به آمریکا، با نیروی عظیم و کوبنده مواجه خواهد شد
۸۵	جان کری دیدارهایی غیر قانونی با رژیم به شدت متخاصم ایران داشته است که تنها می‌تواند به تضعیف تلاش بزرگ ما و به زیان مردم آمریکا تمام شود.
۸۶	اوباما با تحریم‌های ایران مخالف است. آن‌ها به کری و اوباما می‌خندند!
۸۷	سوریه جبهه‌ای برای ایران است.
۸۸	چرا آمریکا از قبل جاسوسان و دانشمندان هسته‌ای ایران را آزاد کرده است؟ بی عقل!
۸۹	مسابقه تازه کارها، مذاکرات هسته‌ای با ایران
۹۰	دونالد ترامپ، کسانی را که با ایران در مورد توافق هسته‌ای مذاکره کردند، برای یک مذاکره جدید فراخوان کرد.
۹۱	اوباما و کلینتون در سیاست خارجی شکست خورده‌اند: - توافق بد هسته‌ای
۹۲	وزیر امور خارجه بی کفایت ما، هیلاری کلینتون، کسی بود که مذاکرات را با دادن ۴۰۰ میلیون دلار به صورت نقد به ایران آغاز کرد
۹۳	به نظر می‌رسد که ما در مذاکرات هسته‌ای ایران مانند گدایان هستیم
۹۴	ایران نمی‌تواند تسلیحات هسته‌ای داشته باشد
۹۵	با طرح وحشتناک اوباما، آن‌ها در فاصله کوتاهی فقط در چند سال در مسیر خود به سمت [اسلح] هسته‌ای قرار می‌گرفتند، و راستی آزمایشی موجود هم قابل قبول نیست
۹۶	ما روز دوشنبه تحریم‌های عمده بیشتری را علیه ایران اعمال می‌کنیم. مشتاق روزی هستیم که تحریم‌های ایران لغو شود
۹۷	دموکرات‌ها و رئیس‌جمهور اوباما ۱۵۰ میلیارد دلار به ایران دادند و هیچ چیزی نگرفتند
۹۸	شومر با کره شمالی و ایران ناکام ماند، ما به توصیه او نیاز نداریم!

جدول ۴-۲: اظهارات استخراج شده از توثیباتها

منبع: یافته‌های تحقیق

بررسی و دسته بندی جامع توییت ها

ابعاد	تمها
	حمله مستقیم
تهدید و ارعاب	تهدید به توقف قدرت روزافزون ایران
	تهدید به توقف قدرت موشکی ایران
	مذمت مذاکره کنندگان
تحقیر و توهین	توهین به رییس جمهور و وزیر خارجه سابق
	توهین و تحقیر دستگاه های نظارتی، اطلاعاتی و امنیتی
توسل به قانون	تهدید مذاکره کنندگان سابق به اعمال قانون
	خودستایی و تمجید در خصوص نفی برجام
خودستایی	خودستایی و تمجید در خصوص خروج از برجام
	اعتراض به توافق
سرخوردگی و اذعان به شکست	اذعان به توافق نامناسب
	اذعان به مذاکرات ضعیف و منفعلانه
	هشدار به جامعه جهانی در خصوص قدرت اقتصادی ایران
ایران هراسی	هشدار به جامعه جهانی در خصوص قدرت سیاسی ایران

۲۳۵

تحلیل مضمون
توئیت های ترامپ
درباره برجام به
منظور ارائه الگوی
دیپلماسی توئیتی
ترامپ

نتیجه گیری

باتوجه به تحلیل محتوای مضمون توثیت های دونالد ترامپ رئیس جمهوری ایالات متحده در خصوص برجام نتایج این تحقیق به شرح ذیل جمع بندی می شود. یافته ها حاکی است که تهدید و ارعاب ایران از مضامین اصلی توثیت های دونالد ترامپ بوده است و در این خصوص می توان بیان نمود ترامپ، با توسل به حمله مستقیم، تهدید به توقف قدرت روزافزون ایران، تهدید به توقف قدرت موشکی ایران، که مقوله تهدید مستقیم به حمله به شمار می رود با استفاده از مفاهیمی نظیر حمله مستقیم تهدید به توقف قدرت روزافزون ایران، تهدید به توقف قدرت موشکی ایران، تهدید ایران به طور تلویحی، ارعاب و تهدید به حمله مستقیم ایران، تهدید اقتصادی ایران به دلیل خروج از توافق، تهدید مستقیم ایران دست به تهدید و ارعاب ایران از طریق توثیتر نموده است.

هم این طور ایران هراسی مضمون بعدی استخراج شده از توئیت های رئیس جمهوری آمریکا در ارتباط با برجام است. با بررسی توئیت های ترامپ در بازه زمانی سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۹ در خصوص توافق هسته‌ای با ایران و تحلیل شبکه مضامین، در این خصوص می‌توان بیان نمود ترامپ در توئیت های خود با مضمون ایران هراسی اقدام به انتشار توئیت هایی در بعد ایران هراسی نموده است، در این خصوص وی بارها با هشدار به جامعه جهانی در خصوص قدرت اقتصادی ایران، هشدار به جامعه جهانی در خصوص قدرت سیاسی ایران، هشدار به جامعه جهانی در خصوص قدرت امنیتی و دفاعی ایران پروژه ایران هراسی را از طریق توئیت پیش برد، وی در مقوله هشدارهای راه اندازی جنگ روانی علیه ایران با مفاهیمی همچون رشد نفوذ ایران در منطقه، نفوذ ایران در سوریه، عدم کارکرد مناسب معادلات سیاسی ابعاد اقتصادی بد توافق با ایران، ابعاد اقتصادی و سود برجام برای ایران، رشد روزافزون قدرت اقتصادی ایران، سود اقتصادی ایران در برجام ابعاد امنیتی بد توافق با ایران، ابعاد دفاعی بد توافق با ایران، ابعاد امنیتی و دفاعی بد توافق با ایران یادآوری مخفی کاری ایران در زمینه هسته‌ای، اتهام به ایران در خصوص پنهانکاری، قدرت موشکی ایران در منطقه اقدام به ایران هراسی نمود. شکل (۵-۷) شبکه مضامین تحقیر و توهین توئیت های ترامپ را نشان می‌دهد.

منابع

- اکبرزاده، فریدون. محمدی، صیاد. (۱۳۹۶)، "نقش دیپلماسی رسانه‌ای در روابط بین الملل و سیاست خارجی دولت‌ها"، اولین کنفرانس بین المللی علوم اجتماعی، تربیتی علوم انسانی و روانشناسی، تهران، شرکت بین المللی کوشا
- بیگدلو، مهدی. (۱۳۹۷). "تأثیر توئیت و فیس بوک بر فرهنگ سیاسی استادان دانشگاه‌های هشت کلانشهر ایران". مطالعات رسانه‌های نوین، ۴(۱۳)، ۲۱۵-۲۵۸
- دهقان بنادکی، فاطمه. نصیری زاده، نوید. (۱۳۹۸). "چالش‌های فضای مجازی و راهکارهای سیره رضوی"، همایش علمی فرهنگ رضوی و بانوان فرهیخته و نیکوکار - بزرگداشت بانو سستی فاطمه، یزد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد
- سلطانی فرو، محمد. هاشمی، شهناز. خانزاده، لیلا. (۱۳۹۱). "نقش دیپلماسی رسانه‌ای در حفظ منافع ملی کشور". ۱۹۷ فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی (۴)، ۱-۱۹۷-۲۲۴.

- سلیمی، حسین. وهاب پور، پیمان. (۱۳۹۷). "تئوپلماسی؛ بازنمایی سیاست خارجی ایران در توئیتر". مطالعات رسانه‌های نوین، ۴(۱۴)، ۶۶-۱۰۸.
- ظهوریان، میثم، لگزبان، محمد. (۱۳۹۴). "الگوی مدیریتی شبکه‌سازی تشکله‌ها و فعالان فرهنگی؛ تحلیل شبکه مضامین". اندیشه مدیریت راهبردی، ۸(۲)، ۳۵-۶۵.
- عابدی جعفری، حسن، تسلیمی، محمدسعید، فقیهی، ابوالحسن، شیخزاده، محمد. (۱۳۹۰). "ت‌حلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی". اندیشه مدیریت راهبردی، ۵(۲)، ۱۵۱-۱۹۸.
- عقیلی، سید وحید، قاسم زاده عراقی، مرتضی. (۱۳۹۴). "رسانه‌های اجتماعی؛ چپستی، کارکردها و چالش‌ها". مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۸(۱)، ۲۱-۳۶.
- فرهنگی، علی اکبر، قرائتی، علیرضا، کربلایی حاجی اوغلی، حسن. (۱۳۹۴). "دیپلماسی دیجیتال و روابط میان دولت‌ها در جوامع معاصر". مطالعات رسانه‌ای، ۹ شماره (پیاپی ۲۴)، ۸۹-۹۹.
- نظیف، مجتبی، ظاهری، علیرضا. (۱۳۹۷). "نسل جدید موافقتنامه‌های بین‌المللی؛ برجام". پژوهش حقوق عمومی، ۱۹(۵۸)، ۱۶۵-۱۹۲.
- Abdullakutty, K. P. (2018). "Internationalizing Social Media: The Case of Twiplomacy in India and Russia". IUP Journal of International Relations, 12(1), 7-23.
- Ahern, Liz & Feller, Joseph & Nagle, Tadhg. (2016), "Social media as a support for learning in universities: an empirical study of Facebook Groups", Journal of Decision System, Vol 25, pp. 35-49. Taylor & Francis Group.
- Attride-Stirling, J. (2001), "Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research", Qualitative Research, Vol. 1, No. 3, Pp. 385-405.
- Berkman, P. A., Lang, M. A., Walton, D. W., & Young, O. R. (2011). "Science diplomacy". Antarctica, Science and the Governance of International Spaces.
- Bjola, C., & Kornprobst, M. (2018). "Understanding international diplomacy: theory, practice and ethics". Routledge.
- Bovet, A., Morone, F., & Makse, H. A. (2018). "Validation of Twitter opinion trends with national polling aggregates: Hillary Clinton vs Donald Trump". Scientific reports, 8(1), 8673.
- Boyatzis, R. E. (1998), "Transforming qualitative information: thematic analysis and code development", Sage.
- DePaula, N., Dincelli, E., & Harrison, T. M. (2018). "Toward a typology of government social media communication: Democratic goals, symbolic acts and self-presentation". Government Information Quarterly, 35(1), 98-108.
- Dumčiuvienė, Aušra (2016), "Twiplomacy: the meaning of social media to public diplomacy and foreign policy of Lithuania", Lithuanian Foreign Policy Review, vol. 35.
- Enli, G. (2017). "Twitter as arena for the authentic outsider: Exploring the social media campaigns of Trump and Clinton in the 2016 US presidential election". European journal of communication, 32(1), 50-61.

- Francia, P. L. (2018). "Free media and Twitter in the 2016 presidential election: The unconventional campaign of Donald Trump". *Social Science Computer Review*, 36(4), 440-455.
- Gross, J. H., & Johnson, K. T. (2016). "Twitter taunts and tirades: Negative campaigning in the age of Trump". *PS: Political Science & Politics*, 49(4), 748-754.
- Haidar, J. I. (2017). "Sanctions and export deflection: evidence from Iran". *Economic Policy*, 32(90), 319-355.
- Kurbalija, J. (2008). "The World Summit on Information Society and the Development of Internet Diplomacy". In *Global Governance and Diplomacy* (pp. 180-207). Palgrave Macmillan, London.
- Monti, F., Frasca, F., Eynard, D., Mannion, D., & Bronstein, M. M. (2019). "Fake News Detection on Social Media using Geometric Deep Learning". *arXiv preprint arXiv:1902.06673*.
- Ott, B. L. (2017). "The age of Twitter: Donald J. Trump and the politics of debasement". *Critical studies in media communication*, 34(1), 59-68.
- Pond, P., & Lewis, J. (2019). "Riots and Twitter: connective politics, social media and framing discourses in the digital public sphere". *Information, Communication & Society*, 22(2), 213-231.
- Rao, H. N. (2019). "The role of new media in political campaigns: A case study of social media campaigning for the 2019 general elections". *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(4), 228-240.
- Ryan, G. W. & Bernard, H. R. (2000), "Data Management and Analysis Methods", In Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (Eds.), *Handbook of qualitative research* (Pp.769-802.), Thousand Oaks, CA: Sage.
- Šimunjak, M., & Caliandro, A. (2019). "Twiplomacy in the age of Donald Trump: Is the diplomatic code changing?". *The Information Society*, 35(1), 13-25.
- Stolee, G., & Caton, S. (2018). "Twitter, Trump, and the Base: A Shift to a New Form of Presidential Talk?". *Signs and society*, 6(1), 147-165.
- Yakushiji, T. (2009). "The potential of science and technology diplomacy". *Asia-Pacific Review*, 16(1), 1-7.
- Grech, O. (2006). *Virtual Diplomacy. Diplomacy of the Digital Age*. University of Malta, 37.